

VADÁSZ-ÉSVERSENYLAP.

Péntek, április 30.

12. sz.

Második évfolyam 1858.

Szent Hubert.

Vadászközönségünk műveltebbjei közt alig van, ki Sz. Hubertet a vadászok védurát egész magasztos hivatásában ne ismerné; mindamellet daczára a sok fohásznak, mellyel a jó szentet előforduló körülményekben illetik, életrajzának részleteibe, csak kevesen avatottak.

Sz. Hubert életében pedig a krónika regényt hagyott reánk, melly képzeletünkkel kellemesen játszik. Regény ez, mellyben a sors közelebb lép kalandos hőséhez, őt a rajongó élet örvényébe csaló, honnan majd a kereszt mosolygó alakja, az isteni kalauz, szeliden kihozza.

Sz. Huberttel, Bertrand aquitani herczeg fiával, a VI. század vége felé, heristalli Pipin kíséretében találkozunk, hol vitézsége, ugy mint lovagias személyisége által disze lett a pompás udvarnak. Ifjúságáról csak annyit tudunk, hogy harczolt, vadászott, és a vadászat örömeibe annyira elmerült, hogy kéje határtalan szenvedélylyé nőtt. — Azonban a történelem nem átálja ez alkalommal azon hamis észrevételt tenni, miszerint a leendő szent, helyt adva nagy szívében gyöngédebb érzeteknek, hálót nem csak a vadon lakóira veté ki, hanem fölkeresé a falu pázsitján a kis libavirágot is és a palota tükrös falai közt az illatos rózsát.

Egykor, úgy beszéli tovább a krónika, midőn Sz. Hubert vadászi hevében társaitól eltérve, rengeteg közepette törtetne, a kinyiló tisztáson hirtelen egy szarvast pillant meg. Készül tüstént fegyveres karja a gyors

állatot még jókor elérni; de ime a szarvas nem retteg, feléje fordítja szép fejét és agancsa közt sugárzó fészületet láttat. Istenének csodáját látva, kiesett a vadász kezéből a gerely, lelkéből pedig ekkor örökre kiesett a szilaj kedv; összeroskadt földi vágyainak büszke épülete, és ajkai fogadást rebegtek, mellyel hátramaradó napjait a vallás szolgálatának szentelé.

Sz. Lambert az akkori maestrichti püspök lön tanítója, kinek halála után 696-ban püspökségét örökölte; innen azonban Sz. Liegere tevő át székét, hol 730-ik évi május 30-án pályáját bevégezé.

Elkisértük tehát az aquitani leventét föl a mennyországig, most ismét visszatérünk a földre, hol hantja körül vigan hajt a falka.

Lajos császár, Nagy Károly fia, az ardennei erdőben vadászván, Sz. Hubert földi maradványait az Aix-la-Chapellei concilium helybenhagyásával az andaini kolostorba téteté át s ezen szertartásnál maga is számos kísérettel jelen volt. Ez történt 825-dik évi november 3-án, a jövő év ugyanezen napján pedig nagyszerű búcsú intéztetett sírjához. Ez időben keletkezett azon szokás is, hogy a kolostor környékén lakó vadászok zsákmányuk tizedét a szentnek áldozák, mit aztán a barátok Sz. Hubert dicsőségére meg is ettek, hogy csakúgy viszhangzott a refectorium a sok csámcsogástól.

Sz. Hubert napja pedig nagy ünneppé vált!

E nap országszerte mise szolgáltattott a vadászoknak; és megis jelent minden jó fajta vadász lovastól, falkástól, felszerelve vadász-késsel, karikás kürttel, és helyet foglalt a városi egyházban vagy az erdei kis kápolnában ebeivel együtt. Ez utóbbiakra nézve azt hitte az akkori babonás világ, hogy jelenlétök megóvná őket a dühtől és más sokféle nyavalyától.

Az ünnep reggelén megszólalt a harang ünnepélyes kongással; a vadászok összegyültek, ebeiket rangjuk szerint hozva. — Legelől léptetett komoly méltósággal a vezetőkebe, a franczia vadászat királya, homlokán mély redőkkel és a sok tanulásban megnőtt fejjel; jöttek utánna a tarka kopók, nagy hangos állatok, mellyek a mostani rókakopót vagy harriert csak amúgy lenéznék; ezek után az agarak, — a könnyűfajta és a nagyordas, az, melly lefülelte a gimet, és belemarkolt a farkasba, mint az igazság a szegény bűnösbe; végre vizslák, tacsók, szelindekek, mind egy tarka csomóban, örege apraja, nőténye, kanja.

Az isteni tisztelet megkezdődvén, lassú kürtszó mellett folyt az ének; Sz. Hubert pedig ott nézett le az égből és osztogatta a jövő évre a jutalmat: üres tarisznyát, sánta lovat a kontárnak; a vadászat nagy értőinek paradicsomi élvezetet.

A szertartás bevégeztével szétporzott a sok népség, és mindenki sietett saját részét a nap szerencséséből kivenni; mert az nap szabad volt a vadászat, a királyén úgy, mint a parasztén.

Száz meg száz kopó csaholása közt elhangzott a vadászok ujjongása, a lovak dobogása; csak időnként, ha a robaj pillanatra elállt, hallatszott távolból a vadászkiáltás, elhaló hangokban régi dallamokat — „la Saint-Huberte“ „le roi Dagobert“ zengve, és ismét elkapta a bájos hangokat az iszonyú rivalgás, melly felriasztá a vadat halálos félelemmel és az elhalt vadászokat megrázkodtatá sirjaikban.

Sz. Hubert mellett csak egy vadász áll hírnévre magasan mint ő, de koránsem olly szelid alakban — ez Nimrod, Babilon alapítója. — Nimrod féktelen óriás volt, ki halálos gondolatait kiterjeszté a teremtés minden élő lényekre; vadállatokkal küzdött és egész népekre vadászott, mig végre maga lőn az elterített oroszlány, mellyel a sors története véres fonálát bevége.

Nem illy zordon képeket tüntet elénk Sz. Hubert pályája.

Életének nyarán mindenütt öröm vagy babér, mindenütt lovagias tetteknek dicsősége vagy örömdús élvezet: nyerit a harezi mén vagy harsog a vadászkiáltás. Ehhez aztán libavirág és rózsa; öszre virágzó uborkafa, végre csendes halál, örökké fenmaradó név és a szentek koronája.

Gr. Z. A.

Vadászkaland a Rikán.

Makfalvi Dózsa Lajos maroszéki birtokos székely főnemes, ki ifjan a forradalom áldozatává lőn, a székelyföld legkitűnőbb vadásza volt egyike.

Kürtje riadását s válogatott kopói csaholását ezerszer zengették vissza Maros- és Gyergyószék havasai. A Küküllő mentén, hol birtoka volt, ma is sohajtva emlegetik nevét és vadászkalandjait a vadász székelyek, kiknek nem levén vadászfegyverök, a múlt idők kalandjainak elbeszélésével altatgatják szenvedélyöket.

Dózsa egy izenetére futott össze makfalvi udvarába a vidék minden puskás székelye s lecsapta kaszáját kapáját, ha ez őt munkában találta. Szultáni firman

inkább eshetett volna az illető részéről kifogás alá, mint e népszerű vadász egyetlen izenete. Az egy halálos betegség tarthatta vissza a vadászszékelyt, hogy az illy meghívásra rögtön meg ne jelenjen.

Ki valaha Makfalva bérczein vadászna, keritse csak elé ifj. Fazakas Péter ő kigyelmét, vagy az ottani vadász szöcset, kinek nevét megfeleltem, fognak ők beszélni eleget azon vadászélményekről, mellyeknek szemtanúi s részesei valának.

E sorok írójának volt alkalmja a nevezett jeles vadásznak több élénk kalandjáról tudomást szerezni, mellyek bárha az elefánt, tigris vagy a havasi zergék vadászatának színezetével vagy az angol kopászat gyakran nyaktörő élénkségével nem bírnak is, de mint hazai kalandok nem lesznek a vadászat barátai előtt érdektelenek.

A makfalvi szöcs volt e vadászati kirándulások mulattatója; derék puskás és leleményes bohó, ki a vadászcsapatocskát gyakran nevelteté meg tréfáival.

Mindenki örömet nevetett szeszélyes ötletein; egy élezt azonban egykor szinte megsiratta.

Kedélyes kirándulást tervezett s Dózsát lesvadászatra hívta. Az indítvány mint mindig, ugy most is elfogadva lön. Kiindultak s a szöcs csakhamar figyelmezteti Dózsát egy bokor alatt fülelő nyúlra. A puska dördül, a nyúl makogás nélkül fordul fel s Dózsa a martalékhoz siet.

A szeszélyes szöcsmestert ölteni kezdette a nevetés.

Dózsa a felvett nyulat hirtelen visszacsapta a bokorba s a következő perczen kétesövű fegyverét a szöcs felé hajítja! Karikázva zúgott el ez a légben s a szöcs csak gyors lekukkanásának köszönheté, hogy a repülő puska csak kalapját s nem fejét sodorta el.

A puska még a szöcs kalapjához sem ért, midőn már a heves de szintolly érzelmes fiatal ember dühös haragját megbánva rohant fegyvere után.

Látva, hogy nincs baj, felvidultan nyujtá kezét a meghökkenet szöcsnek.

„Barátom! mondá, örvendek hogy nem érte baj, de miután én a nyulat futtában is el tudom löni, nekem többé soha se tömjön ki szalmával nyulbört. Az illy tréfát üzze máson, ki nem oly heves mint magam.“

A szöcs bocsánatot kért s az egészről többé szó sem volt.

Felső Fehérmegye szélén a Rika heglánczon, néhány rákosi székely kíséretében, ment ki medvére Dózsa 1847-ben.

Csakhamar lövésébe is jött egy izmos medve s Dózsa fegyvere dördülvén, a vadállat az oldalon kezde lebucozkázni, míg egy terebélyes cser tövénél elnyúlva rogyott le.

Egy kis termetű barna arcú rákosi székely, ki e kalandot nekem maga beszélté el, gyorsan a borzas toportyánhoz rohant s szőrét kezdé simogatni.

A medve e perczen a székely nyakába ugrott s izmos lábaival átölelte őt.

A komé sem vette tréfára a dolgot s derekon ragadta a toportyánférgét, birkozni kezdett vele. A két küzdő földre esett s egymást el nem bocsátva hengergett le a partoldalon.

Dózsa a legnagyobb zavarban volt. Miként mentse meg a kis székelyt, miként lőjjön a medvére? miután hengergés közben nagy gyorsasággal majd a medve majd a székely került felül. Hosszasb fontolgatásra azonban nem volt idő. Dózsa, bizva szemében és fegyverében, egy sebes fordulat alatt célba vette a medvét, a fegyver dördült s a biztos lövés szerencsésen talált. A medve végsőt hörgött s a vele birkozó székely mentve lön.

E gyönyörű vadászjelenet feledhetlen az ottani lakosok előtt.

A megmentett székely 1847-ben és 1848-ban is Makfalvára utazott megmentője látogatására, pedig e helység a Rikától jó három napi járásnyira van.

A székely háládatos szokott lenni.

1850-ben is meglátogatta a székely egykori megmentője hajlékát s midőn ott az anyát gyászban és elhúnyt hős fiáért ömlő könnyek közt találta, kiült a székely a hajlék folyosójára s ott sírt jó hosszú óráig.

KÜKÜLLÖVÖLGYI.

A ló különböző fajai. *)

Az angol ló.

Anglia reánk nézve a lótenyésztés klasszikai földe. Az araboktól tanulhatjuk ugyan, mint kell a lovat szeretni és megbecsülni, de a tenyésztésre alkalmazható tan csak Angliából származik. Az arabok élete s lótenyésztésük célja a mi honi viszonyainktól annyira különböző, hogy nekünk semmi alkalmazhatót sem nyújt. Még az angolok is egészen más viszonyok közt élnek s tenyésztenek s a mienktől különböző segédeszközökkel rendelkezhetnek; mindamellett az, a mi Angliában jó, nálunk sem rossz, habár nem mindig alkalmazható is.

Angliából a szárazföld minden országába évenként tömérdek díszlovat, hágóment s anyakanczát visznek ki s roppant árakat fizetnek értük. A világ egyetlen országának sincs több jó és szép lova, mint Angliának. Vannak, kiknek az angol ló iránti előszeretetük annyira terjed, hogy minden más fajt angol vérrel szeretnének pótolni. Ezek nyilvánvaló túlzók. Az angol ló kiválólag jó olly faj javítására, mellynek az ő alkatával több kevesebb hasonlósága van; míg ellenben az angol telivérnek a töle nagyon eltérő fajjal való keresztezése vakmerő kísérlet s nem mindig előnyös. Sok beces faj romlott már el illy uton.

Az arab lóról értekezve említők már, hogy ez a világ legszebb lova s hogy a sivatag futója a föld legnemesebb állatául tekinthető. Ez azonban az angol ló becséből mit sem von le. Az arab ló kicsiny s kizárólag háttas ló; míg az angol na-

*) L. e lapok múlt évi folyamának 22., 23., 24. s a jelen évi folyam 4. számát.

gyobb, kitünő hámos-és vadászló is; nem bir ugyan az arabnak bájával és kellemével, de a szépséget és deliséget nem lehet tőle elvitatni. E tulajdonokon kívül gyorsaság és kitartás párosul benne; az elsőbbel a keleti lovakat is föltülmúlja, az arabok azonban kitartóbbak.

Az angol ló fajai közt három különösen nevezetes.

I. A nehéz vonó ló. Ez Flandriából származik és fekete szőrű. Leicester, Warwick, Stafford és Derby megyékben tenyésztik, rendkívüli magasságra nő (5 láb 5—8 hüvelyk), testének szélesség és tag-aránya e magasságnak megfelelő. E nagysága miatt Elefantló s szőrszínénél fogva fekete ló (black horse) is a neve. London utczáin serfözök szekerei elé fogott illy gyönyörű óriási lovakat látunk. Azt azonban az angolok magok is bevallják, hogy e meglepő külsejű látványos lovak tényképessége testnagyságuk aránya megett marad.

II. A yorkshirei faj, máskép a clevelandi pej. E faj a földmivelés különböző czéljaira szolgál, mire kiválólag alkalmas is. Legnagyobb része pej, mint ezt már neve is mutatja, szép alkatú s tekintélyes nagyságú. Telivérrel keresztezéséből származik a szép és kitünő kocsiló, melly annyira keresett és olly drága áron kel. E faj állítólag Dániából eredett. — A yorkshirei lovakat Anglián kívül is használták honi lovakkal keresztezésre, de nem mindig jó sikerrel. Magas alkatúak s e miatt kivált félig nemesített fajok javítására nem épen ajánlhatók.

III. A telivér faj. Telivér alatt Angliában voltaképen olly lovakat értenek, mellyeknek keleti származása az ivadékkönyvből (Studbook) kimutatható. E szerint tiszta arab fajt jelent. Az angolok egyébiránt e fajt sajtáságos és jól átgondolt tenyésztéssel és neveléssel annyira átváltoztatták, hogy ez az eredeti arabtól most már egészen különböző.

Az angol telivér faj alig idősebb kétszáz évesnél. II. Károly korából (1660.) veszi eredetét. E fejdelem hágóméneket s anyakanczákat hozatott keletről; ez utóbbiak királyi kanczák (royal mares) név alatt ismeretesek.

Anglia telivéreit három törzsre vagy családra szokták osztani: Herod, Eclipse és Matchem ivadékaira. Ez volt a három híres futó, melly arab telivértől származott. Vannak azonban telivérek, például az úgynevezett Sámsonfaj mellyek anyai részről a leszármazást nem bizonyíthatják ki, de azért telivérekül tekintetnek, miután már korábban is hoztattak arab kanczák Angliába.

Az angol ló eredetét nyomozva rá jövünk, hogy Nagybritannia lakóinak már a római hódítás korában is jó lovaik voltak. A brit sarlós szekereket, (harzi szekereket, mellyeket éles pengékkel kerekeiken az ellenség sorai közé küldtek) a római csapatok jól ismerték és rettegték. Mind a mellett római és német lovak is hoztattak be.

János király a XIII. század elején (1213.) száz mént hozatott Flandriából s ekként a nehéz fekete vonó ló alapítójává lön. Száz évvel később II. Eduard Lombardiában 30 csatálovat, méneket és 12 hámos lovat vásárolt. III. Eduard 50 spanyol hágó mént vett. Olasz- és Spanyolországban akkor legjobban virágzott a lótenyésztés s mindenfelé onnan hoztak mintálovat, a lovasság számára, hámos- és díszlónak. Igás lovak földmivelési czélokra leginkább Flandriából jöttek. Az ak-

kori csatalovaknak nagyoknak és erőseknek kellett lenniök, hogy a nehéz fegyverzett lovast elbirják, kinek súlya rendszeren 300—330 font vala. Csak miután a lőfegyver feltalálása nélkülözhetővé tette a páncélt, pajzsot, sisakot s a harci fegyverzet könnyebbé vált, csak akkor lön lehetővé delibb és gyorsabb lovakat alkalmazni a hadseregben.

Az első arab lovak I. Henrik uralkodása alatt (1121.) jöttek Angliába. Később, a keresztes háborúk idejében több keleti ló származott át s ezen idő óta az arab lovak folyvást kapósabbakká és kedveltebbekké váltak. Cromwell híres „korporsó kanczája“ (Coffin mare) szintén keleti származású volt.

Angliában már régóta nagy súlyt helyeznek a lovak származatára s e végett az ivadékgát gondosan jegyzik fel a Studbookba. E könyv több év óta jelen meg s Angliának állítólag minden lovát, nevével és származásával együtt magában foglalja. A Studbookba iktatás az eredet és származás bizonyítéka s a vér tisztaságának okmánya. Az angolok leginkább e gondosságnak, melyet lovaik származatára fordítanak, köszönhetik tenyésztésük szerencsés eredményeit. Kissé sok volna azonban állítani, hogy minden e Studbookba iktatott ló egészen tiszta vér s minden más idegen vér vegyülete nélkül arab vagy barb szüléktől származik. Mert ha meggondoljuk, milly nehéz s csaknem lehetlen minden ellésre és fedezésre pontosan és hitelen ügyelni, meg kell engedni, hogy a Studbook első szerkezetébe akarva vagy akaratlanul tevédek csúszhattak. Olly időszakban, midőn a származat fontossága nem volt olly nagy mint jelenleg, bizonyosan több vegyület történt s több ló, mellynek ivadékgája most teljes rendben van, közönséges honilótól származhatik. Feltehető ennél fogva, hogy az angol telivér ereiben még mindig foly kevés közönséges vér; folytatott czélszerű keresztezések azonban e részecskét észrevehetlen paránynyá mosták el s az úgynevezett telivérfaj azért öreg, szilárd alapú, állandó faj, mellynek beese és érdeme mitsem csökken, ha talán származatának teljes tisztasága kétségbevonható is.

A telivéreket Angliában leginkább versenycélokra tenyésztik. Azok, mellyeknek jelességét versenygyőzelmek tanúsítják, lelépnek a gyepről s mint apalovak tenyésztésre alkalmazvák. Versenyekben szerencsétlen lovak, vagy ollyanok, mellyeknek hibáik már az idomításnál kitűnnek, rendszeren igen csekély áron kelnek el. Ezeket bajos bármire használni s legnagyobb részt postalovakká válnak.

Continensi tapasztalatlan lótenyésztők gyakran vesznek hágóménekül olly elhibázott telivéreket, mellyeknek ivadékgája egészen rendben van — és a keresztezéseknek nem egy tévesztett eredménye tulajdonítható olly apalovak bibás voltának.

A nevezett három faj legnevezetesebb Angliában. Ezeken kívül van még tömérdék vidéki faj, mellyek egymástól a vidék-, a tőlük kívánt szolgálat- és a tenyésztésükre fordított kisebb nagyobb gond különféleségéhez képest különbözök. Álfogalmat alkotna magának Angliának lógazdaságáról ki azt hinné, hogy ott csupa jó és kitűnő ló van használatban s hogy a telivér mindenütt a túluralgó faj. Van ott is úgy mint másutt elég hibás ló s a telivérek magas ára elég bizonyítéka annak, hogy a kitűnő ló ott sem közönséges.

Említendők még a Suffolk megyei úgynevezett Suffolk-Punchok, mint jeles igás és munkalovak. A walesi lovak kicsinyek, de tartósak, jó alkatúak s hegyvidékre nagyon használhatók. A skót lovak közt a kis hegyi lovak vagy ponyk ismereteseek. Háts lovakul gyermekek vagy inasok számára sok kel el külföldre.

Telivér ménnek yorkshirei kanczával párosításából származik a vadászló. Szükséges azonban, hogy a kanczában legyen már kevés nemes vér.

Illy vadászlovak tisztá honi kanczával keresztezvéen, származik a nagy és erős kocsiló, míg e kocsilónak közönséges honi lóval vegyítése a fuvarlovak derekas fajtáját adja.

Kétségtelen, hogy a lóverseny az angol lótenyésztésnek fő emeltyűje volt, csak az sajnos, hogy az e célra való nevelésnél mindig a gyorsaság kifejtésére volt irányozva a törekvés s hogy e miatt alkathiányok és örökölhető hibák is elnézettek. Ezt magában Angliában is panaszojják s azt tartják, hogy a telivérség nem olly tökéletes már, minő a mult században volt. Mondják, hogy a lovak tag-aránya egyre gyöngül s hogy az erős jó ló ritkább, mint ezelőtt. Sőt már arról is volt szó, hogy a fajt új arab vérrel szükség felfrissíteni.

Mindamellett az angol telivér Európa legjobb lova marad. Kellő ovatossággal alkalmazva, javítja a continensi fajok legnagyobb részét s Anglia mindig nagy-szerű mintaképpül szolgál arra, mit lehet kitartással és átgondolt rendszerrel eszközölni.

A nevezetesebb angol ménesek rövid ismertetését legujabb források után nem sokára közlendjük.

A francia ló.

Tudva van, hogy Franciaország külföldről, különösen Németországból folyást vesz lovakat. Pedig Franciaországban minden lótenyésztési kellék egyesül. S valóban nagy mérvben foly is ott a tenyésztés, de a szükséglet nagyobbnak látszik, mint bárhol másutt. A vámjegyzékekből kitünik, hogy évenként átlagos számításal 25,600 ló vitetik Franciaországba.

A nemes vértű francia lovak közt ezelőtt híresek valának a limousiniak (Limousins), kitünően szép és deli alkatuk miatt, melly arab származásukat bizonyítja. Kicsinyek voltak azonban, későn fejlődtek ki s nem bírtak a mai nap megkivánt gyorsasággal. A háts lovak hiánya Franciaországban egyébiránt e faj helyreállításának eszméjét kelté fel s e célnak leginkább a pompadouri ménes szolgál eszközéül. Ezenkívül Normandiában Le Pin és Lotharingiában Rozière s méneseiből nemes hágó mének kerülnek ki, mellyek országszerte honi lovakal keresztezésre alkalmaztatnak, annyira, hogy az országban tenyésztett nemes lovak száma évről évre szaporodik.

Nem lévén itt célunk ismertetni mind azt, mit b. Ritter es. k. tábornok jeles munkája nyomán, e lapok mult évi folyamának 9., 10. és 18. számaiban, az angol és francia lótenyésztés emeltyűiről közöltünk, itt csupán a különböző fajok váz-

latos ismertetésére szorítkozunk s különösen említendőnek tartjuk Franciaország-
nak azon — minden más ország fölötti előnyét, hogy nagyszámu és pompás munka-
lovai vannak. Ezek két fajra oszlanak, több alfajjal; az egyik az ardennei a
másik a norman faj.

Az ardennei faj Franciaország északkeleti részében az ardennei hegység-
ben van otthon. E hegység Belgiumig, Luxemburgig, a porosz rajnai tartományon
átvonúl s ennél fogva e lófaj is e földterületen van elterjedve. Az ardennei ló ala-
cson alkatú, tagjai izmosak, nyaka kurta és vastag, feje egyenes kissé húsos állkap-
czával, fülei rövidek, marja széles alacson, háta lágyan hajlott, kereszteteme me-
nedékes és barázdás. Pej szőre sűrű és durva; különös jegyű ritka. Földmívelési
munkálatokra e lovak megbecsülhetlenek, rendkívüli kitarásuk s mérsékletességük
miatt. — Németalföld felé, Belgiumban, az ardennei ló nehezebb és nagyobb s neve
flandriai ló.

Norman ló neve alatt tulajdonkép értve van valamennyi ló, melly Fran-
cziaország északnyugoti részében tenyészik; ezek azonban különböző válfajokra
oszlanak.

A Németországszerte norman névvel jelölt ló boulognei faj (race boulon-
naise.) E lovak nagyok és nehezek s csak súlyos vontatásra használhatók. E faj
legszebb példányai Párisban serfözök fogataiként láthatók, hol óriási alkatuk min-
den idegennek feltűnik. Ténykéességük nagyságukkal arányos: roppant terheket
vonnak. Színük pej, sötétsárga, néha almásszürke is.

A második norman faj az egykori Perche tartományban (most Departement
Loir et Cher) fordul elő; neve perchi faj, (Percheron.) E faj lovai az előbbiek-
nél kisebbek, testalkatuk tömör de jó arányú, fejük különösen kifejezésteljes s tü-
zet árul el, keresztetemük gömbölyű, barázdás, nem minden szépség nélküli; jó
kapcsolatú farkukat szépen hordják, a farok és sörény szőre lágy, selyemszerű és
erős; mozgásuk könnyű és kellemes. E lovak egész külseje arab lóra emlékeztet s
meglehet hogy e faj a keresztes háborúk idejében oda hozott keleti lovaktól száрма-
zik. A valódi percheron színe almásszürke, idővel csukaszürkévé válik: vannak
azonban köztük igen jeles pirosderesek is.

A percheronokat rendszeren postalovakul használják. Van egy nehezebb fajta
is, mely fuvarlovakat ad, de ezek alkata kevésbé jó, mint a könnyűeké.

Külföldön néha burgundi fajról is van szó. Franciaországban illy név alatt
nincs külön faj s úgy látszik, hogy ez csak a boulognei fajjal van felcserélve. A
Bretagnei ló hasonlít az ardenneihez s alkalmasint egy törzsből származván,
a francia tüzérségnek becses forrásul szolgálnak.

A francia e kifejezés alatt „norman ló“ szoros értelemben Normandia neme-
sített fajtát érti, melly angol vérrel keresztezésből eredett. Calvados vidéke nagy
kocsilovak hazája, míg Melleraultban igen kapós háttas lovak tenyésznek.

Normandiának ezenkívül kitünő tüető lovai (Klepper) vannak, mellyek száma
azonban egyre fogy s egyéb közlekedési eszközök szaporodtával vég elenyészésük
várható.

Néhány szó a spanyol, portugál, nápolyi, szárd és korzikai lovokról.

A történelemből könnyen elvonható tanulság az, hogy egy ország politikai hatalmának csökkenésével — a tudomány, művészet és a lótenyésztés is süllyed s a hatalom növekedtével ez is mind újra felvirul. Spanyolország ma szegény lovakban, holott hatalma fénykorában az andaluziai lovak európai hirben állottak. Ezek jelesbjei Cordova és Xeres körül tenyészték s általában arab vagy inkább barb vérből eredtek. A nemesebb erdélyi ló viszont ezektől származik. A mai spanyol ló közép magas, fülei nagyocskák, szügye széles, kereszteteme hosszú, farka szépen kapcsolt; elő lábszárai rendesen hosszabbak, minélfogva járásközben első lábait nyalkán emelgeti, mihez fejének kevély tartása járulván, külseje délezgnek tünik fel. Tartós, de 6—7-ik éve előtt nyereg alá használva könnyen megromlik.

Hasonló a spanyolhoz a portugali ló is, melly amannál gyorsabb futó. Mind a két országban belnyugtalanóságok s háborúk folytán a tenyésztés pangásba esett, mely a törzsfaj végkiveszésével fenyeget.

Volt idő, midőn a nápolyi lovak mintául idéztettek s más fajok nemesítésére használtattak. Átalában tekintélyes nagyságuk, de hosszú lábuak s keskeny szügyűek és kosorruak valának. Ma a faj egészen el van hanyagolva s Nápolyban a legkülönbözőbb fajok koresei láthatók.

Szárdiniában a kormány sokat tesz a lótenyésztés érdekében s a Turin melletti la Veneria ménésben angol és arab ménék és kanczák vannak felállítva. De a siker mindeddig nem nagy s a hadsereg számára külföldről kell hozni lovakat.

Korzika szigetén hegyi lovak tenyésznek, nem nagyobbak a skót ponyknál, de állítólag szebb alkatuak.

Bécsi gyep.

Handicap 1000 pft. Kitzte hg Fürstenberg Miksa. Futhat minden országbeli ló. 1½ mföld. Tét 150 pft, fele bánat, május 1-éig bejelentve azonban csak 25 pft. Ló, melly a terhek közzétételének napja (april 15-e) után ezer pftnyi díjösszeget nyer, 4 fonttal, az idei államdíjak egyikének nyerője 6 fonttal többet hord. A második ló a tét- és bánatpénz összegének felét nyeri. Mart. 31-én 13 aláírással elzárva.

Az april 15-én közzétett terhek:

Gr. Hunyady Józ. p. m. Preston ap. Barnton any. Inheritor k.	5 év	108 font
Gr. Keglevich Béla p. m. Pan ap. Alarm any Dromedary k.	id. „	106 „
Hg Liechtenstein Fer. sp. k. Black Tiffany Gameboytól .	5 „	105 „
Hg Kinsky p. k. Vanity ap. Bantam any. Coquette . . .	5 „	105 „

Gr. Pálffy Pál p. m. Blemisch ap. The Cure any. Muley Moloch k.	4 év	104 font
Gr. Szápáry Antal s. m. Amati ap. Womersley any. Sleight of Hand k.	4 "	104 "
Gr. Wenckheim Rudolf p. m. Canrobert ap. Flatcatcher any. Snowflake	5 "	96 "
Hg Auersperg s. pr. Bedlamite ap. The Provost any. Nymph	4 "	90 "
Hg Liechtenstein Al. p. k. ap. Consultation any. Lady Lawn	4 "	90 "
Ugyanaz p. k. ap. Wolfdog any. Polio k.	4 "	90 "
Gr. Wenckheim Rud. p. k. Cyrene ap. Collingwood any. Fleece	4 "	90 "
Gr. Kinsky Oct. fv. f. m. Caesar Prince Djalmától	4 "	86 "
Gr. Henckel H. p. k. Sultana ap. Harneitstein vagy Ben Tomy any. Royal Highness	3 "	80 "

Kérdések és felszólalások.

(Nyílt tér mindenkinek.)

Kotaj, ápril 20.

T. szerk. ur; — A pár nap előtt lefolyt debreczeni lóvásár, mely hazánkban méltán elsőnek mondható, bár hajdani fényéből talán a pénz szűke miatt némileg vesztett, ujjalag fölébreszté bennem azon ohajtást, hogy igénytelen soraimban indítványnyal lépjek — úgy az illető városi előljároság, mint a t. közönség elé.

Még friss emlékemben van azon zűrzavar, feldölések, lórugások és eltaposások, melyeket minden lóvásárban bőségben láthatni; — mi valamint veszélyes, ugy mind a venni- mind az eladni szándékozókna is nem kissé alkalmatlan, de a csupán mulatságból megjelenni szokott nézőkre sem lehet kellemes.

Már régóta csodálkozám, hogy e kellemetlenség elhárítását meg nem kísérlék s mindig vártam, hogy valaki felszólal, mi azonban mindeddig nem történvén, bátorodom az illető városok előljáró urait erre figyelmeztetni; — s ha a többi lap-szerkesztő urak is e soraimat közlésre méltatnák, czéломhoz jobban segítenének.

Egyszerű indítványom a főbb lóvásárok akkénti rendezése volna, hogy korlát, vagy legalább néhány leásott oszlop jelölné a helyet, hol a hátas lovak-, s ismét más korlát azt, hol a vezetéklovak állanak; el kellene főkép különözni a méneket, — s végre külön helyen a fogatok lennének felállítandók.

Ezen egyszerű s kevés költségbe kerülő intézkedés elhárítana minden eddigi kellemetlenséget sőt veszélyt is, — mig most vezetéklovak, mének, hátaslovak és fogatok a legnagyobb rendetlenségben egymás közt és ellen vágatnak és rúgnak annyira, hogy egy perczig sem lehetünk eltapostatás vagy megrugatás ellen biztosak.

Reménylem és hiszem, hogy az egész közönség véleményét nyilvánítom igénytelen soraimmal, s ho gy mind az eladókra, mind a vevőkre nézve előnyös lenne a

tervezett rendszabály. Mert ha mindenki tudja, hogy a szükségelt lovakat hol találja s biztosságban jobban körülnézhet, szivesebben jó a vevő s így nagyobb számmal is; míg most úgy szólván életveszéllyel kell keresgélni a zavarban s abból még aztán szerencsésen kigázolódni. De a pusztán csak nézőkre is kellemetesbb benyomást tenne a rendezett vásár szemlélése, mint a mostani zürzavaré.

Csak kezdeni kell — s csak az első ekként rendezendő vásár alkalmakor legyen néhány ör felállítva, ki mindenkinek illető helyét kimutassa, a többi vásárban ez már felesleges lesz, mert kiszabott helyét mindenki ismerendi már.

Soraimat azon ohajtással zárom be, vajha némi eredménye lenne felszólalásomnak, melynek pártolására a tisztelt szerkesztőségeket ezennel felkérem.

Bay Bertalan.

Válaszok és jegyzetek.

P. M. urnak a „handicap-verseny“ értelméről. — A handicap-verseny minden korú, nemű és vérű lónak nyitva áll; a tulajdonos bizonyos tét vagy bánatpénz fizetésének kötelezettségével jelenti be lovát, anélkül hogy tudná, milly teherrel lesz ez futni kénytelen; a nevezések kitzűzött határidőre megtörténvén, a handicapper (versenyszervező) megszabja a terheket, mellyekkel a lovak a versenyben futni fognak. E versenyszervező handicapper oly szakértő egyén, kiben az illető versenyválasztmány a terhek igazságos megszabására nézve bizalmat helyez; neki ismernie kell a handicapdíjért versenyző lovak erejét és tényképességét; s tudnia kell mindenik lóról, futott-e már nyilvános versenyben, hol és minő távolságra, minő teherrel és minő sikerrel? — Mindezen viszonyok összevetéséből aztán kiszámítja a handicapper a terhek arányát s az idősebb, vagy erősebb vagy olyan lóra, melly nyilvános versenyben jó sikerrel futott, nagyobb terhet ró, mint az olyanra, melly még sohasem vagy csak gyöngén futott, úgy hogy e kiegyenlítés által a célponthoz érés esélyei mindenik induló lóra nézve egyenlők legyenek.

A handicap eszméje, mint minden egyéb versenyé, Angliában keletkezett. 32 év előtt még a lovak minden versenyben korukhoz mért terhekkal futottak; a vaspályák segítségével azonban a közlekedés meggyorsulván, néhány kitünő ló az ország minden gyepét bejárhatta s a díjakat rendre besöpörte, annyira, hogy ha illy híres ló valamely versenyre bejelentve lön, arra többé más nem is nevezett lovat s a kitünő ló egyedül járta körül a versenytért. Hogy tehát nem csak e „legjobb“ de a „jó“ lovaknak is lehessen győzelemre kilátásuk, továbbá hogy a versenyek érdeke ne süllyedjen s néző és résztvevő közönségben hiány ne támadjon: több versenyegylet a handicap rendszerhez folyamodott, miután bizonyos az, hogy a nagy súllyal terhelt erős lóval a kis terhet viselő gyengébb ló egyenlő versenyre kelhet.

A handicaprendszer célja Angliában elérve lön; a versenyek tígye azonban egyik bajból és végtelből csakhamar a másikba esett. Mai nap már az angol ver-

senyek nagyobb része handicap s ezekben az álfogás — magyarán kimondva a csalás napi renden van. A handicapper t. i. a teherarány meghatározásában a lovaknak korábbi versenyekben bizonyított képességét veszi zsinórmértékül; mihez képest sok lótulajdonos olly czélből, hogy valamely tetemes handicapdíj alkalmával csekély terhet mérjenek lovára, megelőző versenyekben szándékosan gyöngén futtatja lovát s akarva vesz, vagy — gyeppnyelven szólva — „terhet ráz le“. E visszaélés s a handicapper rászedése Angliában olly általános, hogy gyepeközmondássá vált, miszerint „a jól kezelt rossz ló jobb, mint a rosszul kezelt jó ló“. — Másik hátránya a handicapoknak az, hogy a befutandó tér többnyire csekély távolságú s a fiatal lovakra mért teher is csekély lévén, ez a lótenyésztőket arra bírja, hogy 2 sőt 1 éves csikaikat is futtassák nagy terhű idősebb lovak ellen, mellyek a rövid pályatéren könnyen vesztenek, holott nagyobb távolságra győztek volna. Így a ló érdeme sem tűnik ki s a fiatal csikó is könnyen romlik. Angliában némelyek már is az egész handicaprendszer eltörlésének szükségét pengetik.

Nálunk, hol a gyepecstülete még tisztán áll s a tenyésztőket nem illy — minden tekintet nélküli nyereségvágy ösztönzi a versenyzésre s hol a fogadások, a handicapok fő rügói, nem divatoznak: nálunk a handicap nem bír e hátrányokkal s csak a versenyzés érdekének emelésére szolgál.

A handicap (betűszerint „kéz a kalapban“) szó hajdan a szerencsejáték egy nemének volt neve, melly abból állott, hogy három egyén p. o. **A**, **B**, és **C**, egyenlő pénzösszeget tesz össze egy kalapba. **C**, mint versenyszervező versenyt szerkeszt össze **A** és **B** számára; ezek elolvassván a feltételeket, kezüket zsebbe dugják és csukott marokkal húzzák ki; ha mind a kettőnek pénz van markában, a verseny áll; ha egyiknek sincs pénz a markában, nincs futás; s mindkét esetben a versenyszervező húzza be a kalapban lévő összeget. Ha pedig **A**-nak pénz van a markában, s **B**-nek nincs vagy viszont: akkor nem áll a verseny és a kalapban lévő összeg azé, kinek pénz van a markában. — Ez a handicap szó keletkezése, mit később a főnebb leír^t feltételekkel járó versenyekre alkalmaztak.

Szirtfoky Arnold úrnak. — Önnek szerkesztőségünkhöz beküldött vadászkalandos czikke anecdotonnak nem elég humoros, valónak pedig túlrégenyes — s így közlését olvasóink iránti tiszteletünknel fogva, de lapjaink hitele érdekében sem közölhetjük. Fordult ugyan már elő lapjainkban pár merész hangzású tárgycsaka, s mi a vadászközönségre bízunk annak megítélését, vajlon három kopó képes-e egy vadkant lefűlelni s egy ember az agyaras erős állatot kopóláncczal egy fához csatolni — s vajlon nem talán csak egy elvadult malacz volt-e ez, melly összel a házidisznók csordájából eltévedvén, télen át az erdőben elkénszeredett? — továbbá, vajlon minő faj sas volt az, mellyet nyúl hátán fogtak el agarak? — mint-hogy azonban itt a beküldők a megye, falu és saját nevük aláírásával kezeskedtek a tény valóságáról, mi a felelősség egész terhét reájok hárultnak véltük. Ön czikke azonban Szirtfoky úr! hely- és időkelet nélkül s névtelenül (mert a főnebbit csupán álnévnek tartjuk) érkezett hozzánk s — a nagy papírkosárba vándorolt.

Vegyesek.

A pesti lovaregylet kisebb választmánya azon 200 db. aranyat, melyet Ő cs. k. Felsége a pesti szekerversenydíjakra rendelt összegből a lótenyésztés érdekében felhasználásul az idén is utalványozni s a választmány rendelkezésére bízni méltóztatott — két egyenlő részre felosztani határozta aként, hogy 100 arany a sz. fejejvári és 100 arany az aradi versenytéren mint államdíj legyen kifizetve s az ezen államdíjakért tartandó versenyeket a II. oszt. államdíjra nézve fennálló feltételek szabályozzák.

Az idei tavaszi szalonkavadászat általában kielégítőbb eredményű volt, mint a tavali; a nagyobb bőség okát vadászaink egy része abban keresi, hogy az északvidéki hegyek között nagy lévén a hó, a szalonka csak lassan huzódott felfelé s egyes helyeken szokottnál tovább tartózkodott. Addig is, míg a különböző vidékekről várt tudósításokból sorozatot állíthatnánk össze, közöljük Ibrányi Zsigmond úr sorait, mellyek szerint Ungh megyében öt napi vadászatot, ötöd- s egy napon hatod magával, 83 darab szalonkát és 2 császármadarat ejtett el.

A lemergi lóversenyek június hó második felében fognak végbemenni. A napok még nincsenek kifizetve; a program 11 futást jelent, mellyek közt legnevezetesebb az első osztályú államdíj 500 arany, bármely országbeli 4 éves és idősb lovak számára, 3½ ang. mföld, tét 200 pft, fele bánat. Nevezési határnap május 18. — A többi 10 díj közül hatért kizárólag Galicziában, Krakkóban és Bukovinában ellett lovak versenyezhetnek csak; egy 150 aranyos államdíj keleti származású telivérek számára van kifizetve; a Myslovsky-Volansky és a Dzieduszyicki díj feltételei még nincsenek meghatározva.

A newmarketi tavaszi első verseny 2000 guineáját Sir Hawley Fitz-Rolandja (Orlandótól) nyerte el. A favouritek: Clydesdale és The Peer megbuktak. Bővebben jövőre.

Idomításban lévő lovak.

K.-Mezgyeren — közidomár: Benson Tamás

- 1) Blemish 4é. p. m. ap. The Cure any. Muley-Moloch k. és
- 2) Confederate 3é. p. m. ap. Touchstone any. Apple Blossom. (Gr. Pálffy Pál tulajdona.)
- 3) Pan 9é. p. m. ap. Alarm any. Dromedary k. (Gr. Keglevich Béla tulajd.)
- 4) Snowstorm 3é. p. m. ap. Snowstorm. any. Phönix k. és
- 5) Rigoletto 3é. p. m. ap. Alert any. Freeman k. (Gr. Károlyi Sándor tulajd.)

- 6) 3é. p. m. ap. Romeo any. Wee Bit. (Gr. Zichy J. tulajd.)
 7) Wee Bit I-ma 4é. sga k. ap. Bolingbroke any. Wee Bit. (Atzél Péter úr tulajdona.)
 8) Judith 4é. p. k. ap. Phoenomenon any. Norma. (B. Wesselényi Ferencz tulajdona.)
 9) Squire of Bensham id. sga pr. félvér, ugrató ló. (B. Orczy tulajd.)
 10) A castus 4é. p. pr. ap. Alert any. Clío. (Benson T. tulajd.)

A szolnokmegyei lovas- és versenyegylet

f. évi május 9-én Török-Szent-Miklóson az Almásy családházban tartja közgyűlést, melyre minden résztvevő és ügyérdekelte ezennel meghív

az egylet elnöke

Gr. Szápáry Gyula.

Birtokváltozás.

Beodrai Karácsonyi László úr — a múlt évben tüdőgyulladásban kimult Djalma tv. hágómén helyébe Károlyi István gróf méneséből megvette H a c k f a l l tv. szürke hágómént, melynek ap. Actaeon, any. Comus k. szül. 1835. L. G. St. B V-ik köt. 67. l.

Prince Eugen v. p. m, ap. Prince Llewellyn, any. Golconda hg Rohan Lajos istállójából Briant idomár birtokába ment át, ki azt a pesti két éves ivadékversenyre fennálló kötelezettségével együtt megvette.

Szaporodás.

Elita 19 é. sült szőrű k. Karátsonyi László úr tulajdona 1858. april 19-én ellett egy p. m. jegytelen csikót, ap. Djalma.

I g a z í t á s.

Henckel Hugo grófnak a pesti gyepen a Széchenyi- és az Eszterházy díjra nevezett S u l t a n a 3é. p. kanczájának ap. Harneitstein vagy B e n T o m y any. Royal Highness.

Hágó ménék.

Gróf Kinsky Octáv úr ménesének igazgatósága ezennel hírül adja, hogy a versenytérről véggép visszavont D'Artagnan 7 é. sp. m. ap. Sheet Anchor any. Mamsell Kip, ezentúl Chlumetzen (Csehország) hágni fog, ez idén azonban csak 10 idegen kanczát fedezer.

Eladó lovak.

Döry Lajos úr Paradicsom-pusztabeli birtokán (Tolna gőzhajó állomáshoz 1—1/2 órányira):

Don Juan négy éves, pej, telivér, hágásra alkalmas — ap. Deerslayer any. Don Juan 15 m. 2'.

Weathercock négy éves, pej, félvér, erős alkotásánál fogva hágásra különösen ajánlható, ap. Deerslayer — any. Weathercock irlandi kancza 15 m. 3'.

Stift négy éves, tarka, félvér, szintén hágásra ajánlható, — ap. Tummeldich any. Stift. 15. m. 2'.

Tíz darab jól betanított 4—5 éves vadászatra alkalmas hátas ló.

Tizenhat darab tenyésztésre alkalmas kanca.

Negyven darab 1—2—3 éves csikó.

Áruk a hely színén megudtható.

Kégl György úrnál Csalán Sz. Fejérvártól félórányira:

Egy sárga és egy pej négyes fogat; az első a dégi ménesből való; a második, saját nevelés.

Lóárverés.

F. 1858-ik évi június 8-án Pesten az egyleti lovarda udvarán délelőtti órákban lóárverés fog tartatni, melyre minden eladni vagy venni szándékozó ezennel meghívatik.

Az eladni szándékozó tulajdonosok felkéretnek, hogy árverés alá bocsátani kívánt lovaik (vagy fogataik) pontos leírását, azaz, korát, szőret, nemét, ivadékágát vagy származási fajtát s minőségét, valjón hátas- vagy hámos, verseny- vagy tenyészlő-e? stb. — e lapok szerkesztőségének mielőbb bérmentve beküldeni; sziveskedjenek a végett, hogy az eként bejelentett lovak sorozatából viszont a venni szándékozók — szükségükhöz képest — előre tájékozhatassák magukat.

Az árösszegeből, mellyen a ló elkel, az árverési költség fedezésére igen csekély százalék lesz levonandó.

Lóverseny-határnapok:

Bécs, május 22. 24. 25.

Pest, június 5. 7. 9. és 10.

Kolozsvár, jul. 26 és 27.

Nevezési zárnapok:

Május 23. — Bécs: Államdij 50 arany. (L. 7. sz.)

Május 25. — Pest: Trial-Stakes. (L. 10. sz.)

Június 1. — Kolozsvár: Első osztályu államdij 500 arany. Erdélyi díj 1000 pf. Másod osztályu államdij 300 arany. (L. 9. sz.)

Június 4. — Pest: Batthyány Hunyady díj. (L. 1853. 1. sz.)

Június 10. — Pest: Nákó díj. (L. 1858. 1. sz.) — Vándorló ivadékverseny 1861. évre (L. 1857. 22. sz.)

Június 29. — Kolozsvár: Kísérleti verseny. (L. 9. sz.)

Július 5. — Pardubitz: Handicap. (L. 1858. 6. sz.)

Július 24. — Kolozsvár: Asszonyások díja. (L. 9. sz.)

Július 25. — Kolozsvár: Vadászdíj. (L. 9. sz.)

Aug. 1. — Pest: Ivadékverseny 1861, 1862, 1863. (L. 1857. 20. sz.)

TARTALOM:

Sz. Hubert. — Vadászkalend a Rikán. — A ló különböző fajai. — Bécsi gyp. — Kérdések és felszólalások. — Válaszok és jegyzetek. — Vegyesek. — Idomításban lévő lovak. — A szolnokmegyei lovasegylet közgyűlése. — Birtokváltozások. — Szaporodás — Igazítás. — Hágó ménék. — Eladó lovak. — Lóárverés. — Lóversenyhatárnapok. — Nevezési zárnapok.

Megjelen e lap minden hó 10. 20. és 30-án egy iven. Előfizetést elfogad a szerkesztőség Pesten (Szervita-tér 3 sz. 2-ik em.) egész évre 10, félévre 5 ftal pp. Az 1857-ik évi első évfolyam teljes példánya kapható 6 ft. 24 kron p. p.

Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő Bérczy Károly.

Pest, 1858. Nyomatott Emich Gusztávnál.